

Remissvar – Förslag till strategi för ökad användning av solex samt Förslag till heltäckande solexstatistik

Strategi för ökad användning av solex och statistik

Inledning

Energimyndighetens intention med sitt förslag till strategi för ökad användning av solex är att solex ska ges möjlighet att substantiellt bidra till elmixen i det svenska elsystemet från 2040 då målet enligt den senaste energiöverenskommelsen (juni 2016) är ett 100 % förnybart elsystem. Strategin utgår från en sk målbild. Syftet med att använda begreppet målbild torde vara att Energimyndigheten ser som sin roll att bereda väg för samhällsaktörer, privata som professionella, att vara drivande krafterna för att solex ska bidra substantiellt till elförsörjningen. Ett substantiellt bidrag är enligt förslaget 7 – 14 TWh (5 – 10 % av nuvarande nivå på elanvändning). Motiveringen till denna nivå utgår från vad som i tidigare forskning och utredningar anses vara en rimlig nivå på sikt när kostnaderna för solex har sjunkit ytterligare. Tillgången på solenergin är jämförelsevis mindre i Sverige än i många andra länder men Sverige har istället god tillgång på biomassa till kraftvärme, vattenkraft och vindkraft. Solelex andel kommer därför att stå för en mindre andel än i det framtida förnybara elsystemet i siktet 2040. Högskolan Dalarna håller med om att andelen solex i ett intervall 5 -10 % är rimlig och att det är en sund grundsyn att det är aktörer i samhället som driver expansionen och därmed avgör hur mycket solex bidrar med år 2040.

Energimyndighetens roll enligt förslaget är att undanröja onödiga hinder i regelverk och att stötta solexmarknaden tills den kan vila helt på kommersiell grund. Stöttningen ska enligt förslaget ske så att inte marknaden blåses upp för att sedan kollapsa efter alltför snabb neddragning av stödet. Vi håller med om att detta är *mycket* viktigt och att som förslaget säger stödet stäms av kontinuerligt för att följa utveckling på investeringskostnader för solexinstallationer och elpriser. En rimlig nivå vid varje tidpunkt är enligt förslaget att återbetalningstiden för installationen är densamma som anläggningens tekniska livslängd (25 - 30 år). Högskolan Dalarna anser att stödet på lång sikt bör siktas in mot att ge en kortare återbetalningstid än systemets livslängd så man har en mindre vinst av sin investering. Det är

viktigt att beräkningarna görs på ett konsekvent och transparent sätt när stödnivåerna justeras successivt. De föreslagna kontrollstationerna är lämpliga tidpunkter för detta.

Vid ett investeringsbeslut i en solcellsanläggning är det viktigt att kunna uppskatta de framtida intäkterna inräknat subventioner. Därför vill Högskolan Dalarna poängtera att det är väsentligt att det finns en långsiktig planering för utformning av stödet. Elcertifikaten är tidsbestämda, skattereduktionen ska utredas efter två år (vilket då borde vara i år), investeringsstödet och det föreslagna solROT är utan bortre tidsgräns. Det behöver snarast utredas hur de olika stöden ska samverka framgent. Det är omöjligt att se exakt vilka stöd och nivåer som ska finnas kvar om fem år eller längre fram, men det är rimligt att det finns en plan för när och på vilket sätt de successivt ska omprövas för att successivt minskas och fasas ut.

Tidsperioden fram till 2040 delas upp i tre faser: 1) etablering (kort sikt fram till 2022), 2) expansion (2022 – 2040) och 3) tillväxt på kommersiell grund (från 2040). Det är framförallt den första inledande fasen som detaljbeskrivs i förslaget utgående från aktuellt läge för solet i Sverige. En viktig utgångspunkt i strategin är att målgruppsanpassa styrmedlen, målgrupperna är indelade i de med små, mellan och stora anläggningar: små producenter ($\leq 68 \text{ kW}_p$) består av främst privatpersoner, mellanproducenter ($68 \text{ kW}_p - 255 \text{ kW}_p$) och storproducenter ($> 255 \text{ kW}_p$) som solparker. Den tredje gruppen ska enligt förslaget klara sig på elcertifikat medans de kortsiktiga åtgärderna i strategin riktas mot små- och mellanproducenter. Högskolan Dalarna tycker att det är en riktig prioritering eftersom det är i dessa grupper som etableringsfasen redan inletts och expansionen kommer att tillta givet att stöd och regelverk anpassas till dessa målgrupper. En svårighet med målgrupper efter produktion är att det i småproducentgruppen blandas både privatpersoner, näringsidkare och bostadsrättsföreningar. Det framgår också i förslagen nedan att det inte går att hålla sig strikt till dessa som målgrupper för utformande av regelverk och stöd.

I det följande har vi radat upp de punkter i förslaget som vi vill kommentera, de flesta stödjer vi fullt ut, några har vi frågor på för de är inte helt tydliga. Vi har valt att kommentera de delar i utredningen som faller inom vårt kompetensområde, vilket innebär att frågorna som rör lokala nät och transmissionsnät inte är behandlade i detalj. Högskolan Dalarna lämnar inte heller ett eget yttrande om remissen gällande statistik. Det är av största vikt att statistik för planering och uppföljning är på plats så snart som möjligt. Statistiken ska kunna användas för internationella jämförelse inom soletområdet och för nationell jämförelse mellan olika kraftslag.

Förslagets åtgärder på kort sikt

1) Förändringar i nuvarande stödsystem och regelverk:

- Investeringstöd till villor fasas ut och ersätts med solROT på 50 % vilket ger samma nivå som nuvarande investeringstöd. Det minskar administrativa kostnader och framförallt handläggningstider. Högskolan Dalarna instämmer med förslaget om att införa ett solROT (50 %) men ställer sig frågande till om det är avsikten att det ska omfatta även nyproducerade småhus (nyare än 5 år som inte omfattas av ROT). Ett solROT skulle också kunna inkludera installation av solvärmesystem. Dessa hamnar utan solROT om samma regler tillämpas som för ROT. Dessutom är ställer vi oss frågande till att

använda benämningen ”villor”, avses inte alla småhus, enskilt (privat) ägda? Vilken grupp som avses måste preciseras.

- Ta bort elcertifikat för småproducenterna (< 68 kW) för att minska de administrativa kostnaderna med att hantera de många små producenterna. Värdet av elcertifikatet uppskattas till 20 öre per producerad kWh. Förslagets första alternativ är att kompensera småproducenterna genom att öka skattereduktionen från 60 till 80 öre per utmatad kWh sol-el.

Högskolan Dalarnas kommentar till detta är att skattereduktionen inte vilar på någon tydlig princip och att baka in kompensering för uteblivet elcertifikat gör det ännu grumligare. Det kommenteras också i rapporten att det blir en konstig blandning, de 20 öre som kommer från elcertifikat finansieras av elkunderna men i förslaget övergår de till att bli en skattefinansierad subvention. Rapporten öppnar för ett andra alternativ: att kompensera genom ett större solROT. Detta alternativ anser vi är bättre för då har man erhållit stödet inledningsvis en gång för alla. Det bör då baseras på antal produktionsår (max 15 år) till längst 2035. Nackdelen här är att det riktar sig inte till hela småproducentgruppen utan bara till privatpersoner (småhus). Båda alternativen har den nackdelen att stödformerna skattereduktion och solROT inte har en bortre tidsgräns som sammanfaller med elcertifikatets period. Fördelen med att behålla certifikat för alla producenter är att det är förutsägbart i ett längre tidsperspektiv och att regler utan undantag är att föredra. Frågan är om inte den administrativa hanteringen kan effektiviseras genom automatisering via digitalisering? Högskolan Dalarna förordar att elcertifikaten behålls för alla grupper och är övertygade om att det går att effektivisera den administrativa hanteringen av certifikaten så det inte blir det övervägande hindret.

- Ellagen ändras så att inmatningsabonnemang eller byte av mätare är gratis under 100 A (istället för nu 63 A), samma gräns som för skattereduktion. Högskolan Dalarna instämmer i detta, det blir en bättre harmonisering i regelverken, men om nu effektgränsen höjs, vilket ska utredas under nästa punkt så blir det inte konsekvent i alla fall. Det är bra om antalet abonnemangsgränser kan reduceras, men det måste ske på ett genomtänkt sätt.
- Utreda om höjd effektgräns för skattereduktion. Högskolan Dalarna instämmer i detta, men vore bra om Energimyndigheten indikerar vilka nivåer som är motiverade att utredas. Skattereduktionen är som vi nämnt tidigare en lite märklig konstruktion såsom en reduktion av inkomstskatten. Det vore mer logiskt att den är en reduktion på energiskatten eftersom den kompenserar för energiskatt som betalas för egenproducerad nättmatad el. Vi föreslår att det utreds om skattereduktionen kan flyttas till energiskatt på elräkningen och bli tidsbestämd på motsvarande sätt som elcertifikaten.
- Frivilligt att elhandelsbolagen specificerar den skatteåterbäring man får per månad, det förenklar vid självdeklarationen. Detta är möjligt om den egenproducerade solelen inte överstiger 30 000 kWh eller den inköpta elen för det aktuella året. Högskolan Dalarna instämmer och ser det här som en del i elhandelsbolags förändrade roll som förslaget vill utreda under punkterna ”åtgärder på längre sikt”.

2) Förändringar i elnätet med ökad produktion

- Utredda om lokalnätets anslutningsmöjligheter innebär hinder för utbyggnad. Svenska lokalnät anses som robusta i internationell jämförelse, penetrationsgraden av soleanläggningar blir i medeltal på en låg nivå men kan lokalt bli betydligt högre. Högskolan Dalarna är tveksam till om detta är angeläget att utreda på kort sikt, det är viktigt att lära från praktiken och om praktiken inte kan visa på några hinder på kort sikt behöver frågan inte utredas.
- Utredas om en aggregerad mängd soles påverkar el-kvaliteten i punkten mellan lokal- och regionnät. Högskolan Dalarnas svar här är detsamma som ovan.

3) Batterilager och elanvändnings-flexibilitet

- Förslaget är att följa utvecklingen, forska mer på området och bevaka det investeringsstöd som finns nu för batterier. Högskolan Dalarna håller med om att detta är viktigt, framförallt att följa hur lokal lagringskapacitet (i byggnaden med soleanläggningen) kommer att påverka elsystemet och elanvändningsmönster. Även större batterilager ägda av nätbolag kommer att kunna påverka stabiliteten i elnäten positivt och kommer därmed att vara en s.k. systemtjänst. Frågan kommer dock att ha större betydelse på längre än på kortare sikt.

En systemfråga i detta sammanhang som bara berörs flyktigt är nya användningsområden för el men som vi anser viktig att lyfta. Om det blir en övergång till elbilar kommer det att finnas en kapacitet i laddningsbara batterier i el- och hybridbilar som skulle kunna vara en resurs i elsystemet på lokal nivå som energitjänst och extra kapacitet för inmatning och last. Det behöver utredas hur detta ska hanteras i samband med inmatning oavsett om man har soleanläggning eller ej.

4) Information kunskaphöjande, förslag som ska minska transaktionskostnaderna

- Informationsplattform på webben som är målgruppsanpassad och som informerar om hela processen för att installera och driva en soleanläggning. Högskolan Dalarna håller med om att detta är viktigt för ett bredare genomslag och råder Energimyndigheten att ta tillvara de erfarenheter som finns, tex Bengt solblogg och Svensk solenergis mångåriga informationsarbete.
- Solkarta. Förutsättningarna är mindre beroende av latitud än av lokala variationer och beror allra mest på taklutning och orientering på taket samt skuggning. Ska det gå att få fram det också i solkartan? Eller i ”snurran” under nästa punkt?
- Beräkningssnurra. Högskolan Dalarna råder att ta tillvara på erfarenheter och exempel på det som redan idag erbjuds via olika web-sidor.
- Utbilda energi- och klimatrådgivare (2017-2020). Högskolan Dalarna håller med om att utbildningsinsatser är viktiga. Förslaget är vagt om vilka som kan tänkas vara utbildningsanordnare. Universitet och högskolor skulle kunna ha en viktig roll.
- Kompensation i initialskede till installatörer som certifierar sig. Högskolan Dalarna anser att det kan vara en morot för branschen, men det behövs en tidsgräns för kompensationen.
- Branschövergripande program för byggherrar, bygg- och energikonstuler. Högskolan Dalarna instämmer rent allmänt i behov

av kunskapsinsats som når alla inblandade i planerings- och projekteringsfasen av byggnation, men det behövs ett mer konkret förslag att ta ställning till.

5) *Övrigt under kort sikt*

- Kontrollstation 2019. Högskolan Dalarna håller med om att det behövs återkommande kontrollstationer, inte minst för att stödet ska anpassas till prisutveckling på soleanläggningar och el för att få en jämn expansionsfas. Den första viktiga kontrollstationen infaller redan tidigare, i år, när skattereduktionen ska utvärderas.

6) *Ytterligare synpunkter som inte direkt berörs i strategin men som Högskolan Dalarna anser borde ingå*

- Utredda om det ska vara möjligt att få stöd för anläggningar större än 255 kW_p om de delas upp i flera mindre anläggningar med varsin anslutningspunkt. Det kan vara en möjlig väg att kringgå regelverket. Det kanske redan finns begränsningar i rådande regelverk som vi inte känner till som redan idag inte gör det möjligt.
- Utredda hur lokalt producerad el kan säljas/köpas mellan fastigheter i ett område utan att det går via en elhandlare. Det skulle kunna öka egenkonsumtion i ett vidare begrepp inom ett avgränsat geografiskt område.
- Energimyndigheten har i sin strategi valt att inte ta upp frågan om skattereduktionen och det är en brist i strategin att man undviker den frågan. Skattereduktionen är en bärande del i stödet till små och medelstora producenter och det bidrar inte till att skapa långsiktiga spelregler. Högskolan Dalarna förordar att strategin kompletteras med hur skattereduktionen är tänkt att utformas och gälla efter att den utretts under 2017.

Ärendet har handlagts av Ewa Wäckelgård, professor i energi och miljöteknik med inriktning solenergiteknik.

HÖGSKOLAN DALARNA

Marita Hilliges
Rektor